

Zuid Hollandlaan 7
2596 AL DEN HAAG

T: 070 - 2390 225
F: 070 - 2390 226
E: info@ice-advocaten.nl
I: www.ice-advocaten.nl

KVK: 75244438
BTW: NL860205277B01
IBAN: NL35ABNA0849377617

Vaste Commissie voor Justitie en Veiligheid

t.a.v. dhr/mw A.M. Brood (Griffier)

Per email: cie.jv@tweedekamer.nl

Datum: 21 januari 2023
Dossier:
Ons kenmerk: J100103
Uw kenmerk:

Betreft: **Ronde Tafel gesprek 26/01/23**

Geachte Commissie,

In de afgelopen jaren zijn er in een aantal grote processen kroongetuigen ingezet. Passage, Eris, Marengo en nog een paar kleinere met meer regionale dan landelijke impact. In al die processen heb ik opgetreden als advocaat van die kroongetuigen, dan wel treed ik daar nog in op.

De kroongetuigenregeling is op dit moment vervat in de artt 226g e.v. Sv jo art 44a Sr. De Minister heeft onlangs een voorstel tot verbreding van die regeling gedaan.

Omwille van de beperkte ruimte zal ik mij daarom richten op dat voorstel en op de door mij in de praktijk geconstateerde knelpunten en aangeven in hoeverre het voorstel van de Minister voor die knelpunten een oplossing biedt.

-de uitbreiding van de categorie potentiële kroongetuigen

Er is geen goed argument te bedenken om de voorgestelde ruimere strafkorting alleen mogelijk te maken voor verdachten/kroongetuigen tegen wie de reële strafeis maximaal 6 jaar zal bedragen. De door de Minister voorgestelde mogelijkheden tot het bieden van meer strafkorting in die gevallen zijn een welkome aanvulling op het instrumentarium maar ook niet meer dan dat.

Wat betreft de strafkorting zou volledige immuniteit kunnen worden overwogen, zonder dat dit wordt gereserveerd voor een bepaalde categorie verdachten. Dit kan ook uit oogpunt van veiligheid van zo'n kroongetuige en zijn naasten een goede optie zijn. Immers, de Staat hoeft een kroongetuige die gevaar loopt dan ook niet (lang) gedetineerd te houden. Dat betekent dat hij en zijn naasten sneller kunnen worden herenigd.

In ieder geval voldoet de maximale strafbetering van 50% op dit moment geenszins en werkt deze vaak contraproductief.

-Rechterlijke toetsing

De Rechter Commissaris (RC) toetst nu de rechtmatigheid van de voorgenomen overeenkomst en de betrouwbaarheid van de getuige. Als de RC de overeenkomst rechtmatig acht, tekenen de kroongetuige en het OM de overeenkomst. Pas dan komt die overeenkomst tot stand. De RC toetst alleen de strafdeal (maakt daarna deel uit van strafdossier) en niet de beschermingsovereenkomst (blijft buiten de strafzaak). Die laatste overeenkomst is vaak onderwerp van heftige strijd in de strafzaak omdat de verdediging van de medeverdachten daar inzage in wil. Toetsing door een RC is daarom goede zaak. De RC kan die overeenkomst rechtmatig verklaren en dat vastleggen in een beschikking. Die kan dan in het strafdossier. De discussie over de rechtmatigheid kan dan buiten de strafzaak blijven.

Het is van belang dat in de wet wordt opgenomen dat een potentiële kroongetuige net zoals in de toetsingsprocedure van de strafdeal door de RC wordt gehoord en daarbij recht heeft op bijstand van een advocaat van zijn keuze.

-Veiligheid/risico analyse

Wanneer het OM gesprekken gaat voeren met een potentiële kroongetuige, dient direct een risico en veiligheidsanalyse te worden gemaakt van alle betrokkenen. Het is van belang dat dit zo transparant mogelijk gebeurt in die zin dat alle betrokkenen over de inhoud van de dreigingsanalyse worden geïnformeerd. Dat is nu niet het geval. Het Team Getuigenbescherming (TGB) bepaalt wie welke informatie te zien krijgt. De geslotenheid en de eigengereidheid van TGB zorgt vaak voor conflicten en schrikt betrokkenen af.

Een ander probleem is dat TGB wordt aangestuurd door het OM. Die laatste heeft een belang bij het zsm doordrukken van de kroongetuigendeal. Het risico bestaat dat omwille van dat belang de veiligheid daaraan ondergeschikt wordt gemaakt.

Informatiemanagement

De afgelopen jaren hebben uitgewezen dat de informatie-uitwisseling tussen de verschillende betrokken diensten niet optimaal is. Niet alle informatie komt op de juiste plaats terecht en niet alles wordt gedeeld. Daardoor wordt er informatie over het hoofd gezien en dat kan tot gevaarlijke situaties leiden.

Conflictbeslechting

Op dit moment wordt in geval van een conflict tussen een kroongetuige of een andere bij de overeenkomst betrokkene (bijv een familielid) en de Staat, door de Staat dwingend aan de kroongetuige arbitrage opgelegd. De Staat wijst de arbiter aan en de kroongetuige heeft daarover niets te zeggen. De ervaring leert dat het hier in veel gevallen om dezelfde arbiter gaat die in bijna alle gevallen in het voordeel van de Staat beslist.

De Staat laat zich in zo'n procedure bijstaan door de Landsadvocaat, terwijl de kroongetuige zich bij moet laten staan door een advocaat die de goedkeuring moet hebben van de Staat. Zo niet dan worden de kosten niet vergoed, of worden de contacten tussen de kroongetuige/betrokkene met de advocaat van zijn keuze tegengewerkt, of zelfs onmogelijk gemaakt. Onder deze omstandigheden is er natuurlijk geen sprake van een 'fair trial'.

Deze conflictbeslechting moet worden opgedragen aan de gewone rechter, waarbij ook de kroongetuige vrije advocatenkeuze heeft.

De toekomst van de kroongetuige

Het OM/de Staat legt op dit moment aan een kroongetuige dwingend op dat hij zich na zijn vrijlating onderwerpt aan het regiem van TGB. Veel mensen willen dit niet of zijn daar niet geschikt voor. Daarom zou voorop moeten staan dat TGB een kroongetuige na zijn vrijlating helpt om een veilig nieuw leven te beginnen. Hij wordt daarbij door de Staat financieel geholpen en op andere wijze gefaciliteerd. Heeft hij meer hulp nodig of wil hij wel onder een TGB regiem leven dan kunnen daarover afspraken worden gemaakt.

Het Stelsel Bewaken en Beveiligen

Dit stelsel valt nu uiteen in een Rijksdomein (gezag is daar de NCTV) en een lokaal domein (gezag is daar het OM).

Het OM moet worden ontheven van die gezagstaak. Ten eerste heeft het OM eigen belangen. Men is opsporings en vervolgingsinstantie. Op het gebied van veiligheid en beveiliging is bij het OM slechts een heel beperkte kennis aanwezig. Bovendien is het niet juist dat het OM met getuigen (en met andere betrokkenen) onderhandelt over het sluiten van een strafdeal, terwijl die betrokkenen dan ook met het OM moeten onderhandelen over hun veiligheid. Immers, tijdens de onderhandelingen en ook daarna kunnen er allerlei conflicten tussen partijen ontstaan die van invloed kunnen zijn op de beoordeling van veiligheidssituatie.

Het aansturen van en het gezag over het stelsel beveiligen en bewaken zou in zijn geheel bij de NCTV moeten komen te liggen. Daar ligt ook de expertise op dat gebied en de NCTV heeft geen belangen die mogelijk tegenstrijdig zijn aan de veiligheidsbelangen van de betrokkenen.

Er zijn nog meer mogelijkheden en verbeteringen te bedenken die het functioneren van het strafvorderlijke "middel" kroongetuige kunnen bevorderen, zoals:

-het mogelijk maken van 'plea bargaining' Daardoor kan in een strafdeal meer evenwicht worden gezocht doordat men de tenlastelegging van bepaalde feiten kan afzwakken door bijv een minder zware variant ten laste te leggen. Dat kan nu ook wel, maar daarover onderhandelen is taboe. Hierdoor kunnen er meer feiten binnen 'dealbereik' komen.

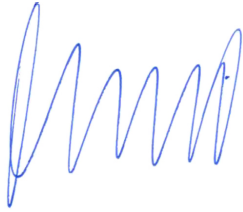
-het mogelijk maken van het sluiten van een overeenkomst met een verdachte/getuige tegen wie men onder andere omstandigheden levenslang zou eisen of aan wie een levenslange gevangenisstraf is opgelegd. Zeker nu door de huidige ondoordachte wetgeving in theorie een levenslange gevangenisstraf korter duurt dan de langste tijdelijke gevangenisstraf. De bezwaren tegen dealen met 'levenslangen' zijn eigenlijk voornamelijk moreel van aard en dateren uit de tijd dat een levenslange gevangenisstraf nog echt levenslang was.

-het bieden van betere faciliteiten aan getuigen die over belangrijke informatie beschikken, maar die niet voor de kroongetuigenregeling in aanmerking kunnen komen omdat zij geen verdachte of veroordeelde zijn.

-het garanderen van het recht op bijstand door een advocaat van hun keuze vanaf het eerste moment dat zo'n potentiële getuige in het kader van een mogelijk te sluiten deal of het verstrekken van informatie in aanraking komt met een overheidsdienst, welke dat dan ook is.

Samenvattend: uitbreiding van de kroongetuigenregeling, dient gepaard te gaan met parallelle wetgeving/maatregelen op het gebied van rechtsbescherming en veiligheid. Daarbij dient men ook oog te hebben voor het bewaken van het evenwicht in het strafrechtelijk en strafvorderlijk instrumentarium, daar waar het betreft de versterking van de positie van de opsporing enerzijds en de rechtspositie van de verdachte/getuige anderzijds.

Met vriendelijke groet,

O.E. de Jong